

GUIDE TIL ENKER OG ENKEMÆND I LANDBRUGET

*til tiden lige efter et dødsfald og overvejelser
i forbindelse med skifte*

At blive enke eller enkemand rejser en række vigtige spørgsmål

Vores liv består af forskellige livsfaser, som hver især rejser vigtige spørgsmål, vi er nødt til at finde svaret på. Især tiden omkring et dødsfald er præget af mange svære spørgsmål og overvejelser – både for jer som ægtepar og for dig som længstlevende ægtefælle. Nogle gange får vi tid til at forberede os på den livsændring, det er at blive enke eller enkemand. Nogle gange sker det fra den ene dag til den anden.

Her er en række spørgsmål, som vi ofte møder hos ægtepar i tiden før den enes forventede bortgang og fra den længstlevende ægtefælle efterfølgende. Spørgsmål, som det ville være godt at få drøftet sammen, inden ægtefællen går bort, og som det ofte er nødvendigt at finde svaret på efter dødsfaldet:

VIGTIGE SPØRGSMÅL FOR JER SOM ÆGTEPAR

- Hvad skal der ske, hvis en af os falder bort eller bliver alvorligt syg, og vi ikke har fået solgt eller generationsskiftet vores ejendom?
- Ønsker længstlevende at drive ejendommen videre eller at blive boende?
- Hvem kunne være interesseret i at overtage ejendommen?
- Hvordan sikrer vi fremtiden i forhold til økonomien, hvis en af os falder bort eller bliver alvorligt syg, og vi ikke har fået solgt eller generationsskiftet vores ejendom?
- Har længstlevende ægtefælle mulighed for at blive siddende i ejendommen?
- Ved vi, hvordan arven fordeles?
- Er der et behov for at få lavet et testamente?
- Vil det være en fordel at blive gift, hvis vi hidtil har levet sammen papirløst?
- Hvordan får vi opbygget en pension, der både kan sikre vores fælles og den længstlevendes fremtid rent økonomisk?

Uanset om I som par fik talt sammen, eller du nu selv skal tage stilling til en række vigtige spørgsmål, er der altid hjælp at hente på din lokale DLBR-virksomhed. Både til det praktiske omkring håndtering af dødsboet og til at få talt tingene igennem, så du kan finde den rigtige løsning for din fremtid.

Vigtige spørgsmål for dig som længstlevende ægtefælle

Ud over de spørgsmål, du står overfor, og som handler om dine ønsker for fremtiden og dine økonomiske muligheder, er der et spørgsmål, som hurtigt rejser sig for dig som længstlevende ægtefælle: Hvad gør jeg lige her og nu?

Hvad hjælper folderen dig med?

Folderen er tænkt som en hjælp til dig til at få svar på nogle helt lavpraktiske spørgsmål i tiden lige efter dødsfaldet. Den kan også hjælpe dig, når du sammen med din familie og rådgiver skal finde ud af, hvad der skal ske med dødsboet.

DE FØRSTE UGER EFTER DØDSFALDET

Lige efter et dødsfald er der mange spørgsmål af rent praktisk karakter. Familie, venner og forretningsforbindelser skal have besked, og begravelsen skal ordnes.

Som nærmeste pårørende til afdøde er det naturligt, at du spiller en stor rolle i planlægningen af begravelsen. Samtidig sker der som følge af dødsfaldet en del formelle ting, som har betydning for dig som ægtefælle. Nedenfor finder du den vigtigste information om, hvad der sker umiddelbart efter et dødsfald.

Registrering af dødsfaldet

Når en person afgår ved døden, indberetter lægen dødsfaldet elektronisk. Herefter kan der udstedes en dødsattest.

De nærmeste pårørende skal inden 2 hverdage digitalt anmelde dødsfaldet ved at indsende en anmodning om begravelse eller ligbrænding til præsten i det sogn, hvor afdøde havde bopæl. Foruden dødsattest, skal du bruge afdødes navne- eller dåbsattest, vielsesattest og navne- eller dåbsattest på dig som ægtefælle. Anmeldelsen skal ske via [Borger.dk](http://borger.dk).

Begravelsen

De nærmeste pårørende aftaler nærmere med præsten om afviklingen af begravelsen. Begravelsen kan være kirkelig eller borgerlig. De fleste kontakter en bedemand, som står for det praktiske med dødsfaldet og begravelsen.

I forbindelse med begravelsen afholdes som regel en mindesammenkomst. Valget af form og omfang er op til de nærmeste. Det er den, der bestiller begravelse og mindesammenkomst, som umiddelbart hæfter for betalingen. I sidste ende er det boet, der betaler for begge dele.

HVAD SKER DER, NÅR DØDSFALDET ER REGISTRERET?

Når dødsfaldet er registreret, går der besked videre til en række myndigheder og institutioner:

Skifteretten modtager besked om dødsfaldet 2-4 dage, efter at det er anmeldt. Herefter retter Skifteretten henvendelse til afdødes nærmeste pårørende, dvs. dig som ægtefælle.

Afdødes NemID spærres. Det vil herefter ikke være muligt at logge på netbank eller på sider fra det offentlige, herunder SKAT. Der vil heller ikke være adgang til afdødes **E-boks**, der dog heller ikke længere er åben for modtagelse af post. Ved indsendelse af skifteretsattest kan der gives læseadgang til afdødes E-boks.

Banken spærres afdødes konti, når de modtager besked om dødsfaldet fra folkeregistret. Også konti, som I er fælles om, spærres. Det er derfor en god idé at have sin egen konto. Har du ikke en konto selv, kan du oprette en konto, som din løn og pensioner går ind på.

Forsikringselskabet sætter gang i processen med at udbetale livsforsikringer og pensionsopsparinger. Hvor hurtigt udbetalingen sker, afhænger af, om det er klart, hvem beløbene skal udbetales til, og om en forsikring fortsat ønskes.

Boet udleveres fra Skifteretten

Skifteretten retter henvendelse til dig som ægtefælle, når de har modtaget besked om dødsfaldet. Afdødes nærmeste pårørende kan kontakte Skifteretten om boets behandling. Hvis det ikke sker, vil Skifteretten selv kontakte dig med vejledning om udlevering af boet efter 2-4 uger.

Skifteretten træffer bestemmelse om boets behandlingsmåde og udsteder en skifteretsattest. Skifteretsattesten angiver, hvordan boet behandles, og hvem der kan handle på boets vegne. Indtil der er udstedt en skifteretsattest, er der således ingen, der kan disponere over afdødes aktiver eller handle på boets vegne.

Der går normalt ca. 1 måned, inden boet udleveres fra Skifteretten. Der kan dog gå længere tid, og det er ikke usædvanligt, at der går op til flere måneder. Det afhænger af, om det er klart, hvordan boet skal behandles, og om betingelserne er opfyldt.

Der findes en række forskellige skiftemåder, som beskrives på side 7 i denne guide. Der er stor forskel på, om boet skiftes, eller om det udleveres til uskiftet bo. Både hvad angår den arvemæssige og den skattemæssige behandling.

Hvis afdøde drev virksomhed eller ejede en landbrugsejendom, er det altid en god idé, inden boet anmodes udleveret fra Skifteretten, at søge rådgivning om de skattemæssige forhold.

FAKTA HVAD GØR SKIFTERETTEN?

Skifteretten udsteder en skifteretsattest, når det er besluttet, hvordan boet behandles, og hvem der kan handle på boets vegne. Først når skifteretsattesten foreligger, kan der disponeres over afdødes aktiver eller handles på boets vegne.

De to mest almindelige skiftemåder er uskiftet bo og privat skifte:

BOET UDLEVERES SOM USKIFTET BO

Uskiftet bo betyder, at du overtager jeres fællesbo uden at have skiftet med førsteafdødes børn. Du har krav på at

FAKTA OM USKIFTET BO

Ved uskiftet bo overtager længstlevende ægtefælle førsteafdødes andel af fællesboet til fuld rådighed. Dermed udskydes skiftet af fællesboet til senere. Du har krav på at sidde i uskiftet bo med jeres fælles børn, mens afdødes børn fra et tidligere forhold skal give dig tilladelse til at sidde i uskiftet bo.

sidde i uskiftet bo med fælles livsarvinger (dvs. jeres børn). Afdødes særbørn (dvs. børn fra tidligere forhold) kan give tilladelse til, at du sidder i uskiftet bo. Som papirløst samlede kan du ikke sidde i uskiftet bo.

Krav til uskiftet bo

Det er en betingelse for at få fællesboet udleveret som uskiftet bo, at din del af fællesboet (din bodel) er solvent, og at hele fællesboet samlet er solvent. Ved udlevering af boet som uskiftet bo påtager du dig alle afdødes forpligtelser. Senest samtidig med udlevering af boet til uskiftet bo skal der indsendes et proklama (læs mere på side 7). Det giver overblik over, om afdødes bo alligevel var insolvent. Er det tilfældet, kan du frigøre dig for gældsansvaret ved at tilbagelevere boet og begære det skiftet som insolvent bo.

Du kan vælge at skifte boet senere. Ønsker du at blive gift igen, skal du skifte med børnene, inden du kan indgå et nyt ægteskab.

Rådighed over det uskiftede bo

Du får rådighed over afdødes andel af fællesboet, som om du var ejer. Du skal dog være opmærksom på, at du ikke kan bestemme over afdødes andel af fællesboet ved testamente, ligesom du ikke må misbruge rådigheden over fællesboet ved at have et urimeligt forbrug, tegne uforholdsmæssige pensioner eller give gaver, som står i misforhold til boets størrelse.

Skat

Når du har fået udleveret fællesboet til uskiftet bo, sker beskatningen af afdødes indkomst i dødsåret hos dig som længstlevende. Der skal indsendes en særlig selvangivelse

for dødsåret, og der beregnes en skat for afdøde. Er der overskydende skat, udbetales beløbet til dig, mens du skal betale en eventuel restskat.

Havde din ægtefælle skatterevante aktiver, som f.eks. en landbrugsejendom eller aktier, indtræder du i din ægtefælles skattemæssige forhold, når du får udleveret boet som uskiftet bo.

BOET UDLEVERES TIL PRIVAT SKIFTE

Overtager du ikke boet som uskiftet bo eller efter reglerne om boudlæg/ægtefælleudlæg (se oversigten på side 7), skal boet skiftes. Skiftet sker enten som privat skifte eller ved bobestyrer.

Det mest almindelige er, at boet skiftes privat. Skifte ved bobestyrer bruges primært, hvis der er usikkerhed om boets solvens, hvis arvingerne ikke er enige, eller hvis der forventes at gå mere end 1 år, før boet kan afsluttes.

Krav til privat skifte

For at boet kan udleveres til privat skifte er det et krav, at boet er solvent, og at en af arvingerne er myndig og solvent. Boet udleveres til arvingerne i forening. Det betyder, at arvingerne skal være enige om boets behandling. Arvingerne sælger selv boets aktiver, betaler gælden og fordeler arven imellem sig. Det er også arvingerne, der indgiver opgørelser over boets formue til Skifteretten.

Selvom boet er udleveret til privat skifte, er der intet i vejen for at søge rådgivning og hjælp til behandling af boet. Det kan gøres ved, at bobehandleren får en skiftefuldmagt fra dig og de øvrige arvinger. Det kan være en rigtig god idé at få hjælp til bobehandlingen, hvis der er en landbrugsejendom eller anden virksomhed i boet efter afdøde.

Beskatning i skiftede boer

I modsætning til ved det uskiftede bo er skiftede boer selvstændige skattesubjekter. Det betyder, at det er boet, der skal indgive oplysninger til SKAT, og at den skattemæssige behandling alene afhænger af boets forhold. Alt efter boets størrelse kan boet være skattefritaget eller skattepligtigt af boets indkomst under boets behandling.

Skattefritagne boer beskattes af afdødes indkomst fra seneste indkomstår og frem til dødsdagen. Som udgangs-

punkt anses forskudsskatten for endelig, således at der ikke kommer yderligere beskatning.

Er boet skattepligtigt, skal boet selvangive indkomst fra seneste indkomstår og frem til boets afslutning. Det betyder, at boet er skattepligtigt af fortjenester ved boets salg og ved udlodning af boets aktiver til arvingerne. F.eks. vil et skattepligtigt bo skulle opgøre og selvangive en ejendomsavance ved salg eller udlodning af ejendommen til en arving.

Er der en landbrugsejendom i boet, kan det betyde meget skattemæssigt, om boet er skattefritaget eller ej. Du bør derfor altid søge råd hos din rådgiver, inden boet udleveres fra Skifteretten.

FAKTA

OM PRIVAT SKIFTE

Ved privat skifte overtager arvingerne i fællesskab boet til skifte. Arvingerne hæfter for afdødes forpligtelser, men hver arving har mulighed for at undgå dette ved at fralægge sig, hvad der måtte være modtaget fra boet.

Hvad skal der ske med virksomheden?

Så længe boet ikke er udleveret til skifte, skal du være opmærksom på, at ingen kan disponere over eller handle på vegne af boet. Indtil boets udlevering bør kreditorer derfor ikke betales. Hvis du fortsætter driften af en virksomhed, som afdøde ejede, indtil boet udleveres, betyder det reelt, at driften sker i dit eget navn, og at du vil hæfte overfor leverandører og banken for den kredit, du opretter.

Drejer det sig om en mindre bedrift eller f.eks. en bortforpagningsvirksomhed, vil det ofte være uproblematisk at afvente en udlevering på sædvanlig vis. Afholder du eller en anden arving en udgift for boet, vil du kunne få dine udlæg dækket, når boet er udleveret.

Er der tale om en større virksomhed i drift, og er der samtidig usikkerhed om boets solvens, vil Skifteretten kunne udmelde en midlertidig bobestyrer. Er der ikke usikkerhed om boets solvens, kan der stadig være behov for at udmelde en midlertidig bobestyrer. Det vil som regel afhænge af behovet for likviditet, herunder om banken vil stille likviditet til rådighed.

Indtil boet kan udleveres til skifte, skal afdødes aktiver opbevares på betryggende vis. Denne pligt til at sikre aktiverne omfatter også aktiverne på et landbrug, herunder dyreholdet.

Ved du, at du vil fortsætte driften af ejendommen efter skiftet, kan boet efter udleveringen fra Skifteretten udlodde ejendommen til dig. I den forbindelse vil det også være muligt at beslutte, at virksomheden udloddes til dig med tilbagevirkende kraft fra dødsdagen. På den måde vil du også skattemæssigt være ejer af virksomheden fra dødsdagen.

HVAD SKER DER MED VIRKSOMHEDEN?

- Virksomhedens CVR-nr. lukkes, og der skal registreres et nyt CVR-nr.
- Virksomhedens NemID spærres.
- Er ledelsen af virksomheden væk med afdøde skal det afgøres, hvem der træffer beslutninger om driften. Både frem til boet kan udleveres fra Skifteretten, og under boets behandling, indtil ejendommen kan sælges eller udloddes.
- Virksomhedens bankkonti bliver spærret, da de tilhører afdøde. Banken kontaktes med henblik på at afklare likviditeten – både på kort sigt, mens boets konti er spærrede, og på lidt længere sigt. Banken tager selvstændigt stilling til, om den vil yde boet kredit.
- NaturErhvervstyrelsen oplyses om nyt CVR-nr. For at få adgang til tast-selv skal der fremsendes skifteretsattest og eventuelle skiftefuldmagter. Sker dødfaldet lige omkring en indberetningsfrist, kan det anbefales at kontakte NaturErhvervstyrelsen inden 2 uger fra dødsfaldet.
- Virksomhedens leverandører og aftalepartnere skal have besked. Boet kan som regel ikke indtræde i virksomhedens aftaler. Det må derfor afklares, om aftaleforholdet fortsætter, herunder på ændrede vilkår.
- Det skal afklares, om der er behov for vikardækning for afdødes arbejdsindsats, eller om arbejdet kan dækkes på anden vis.
- Der skal tages stilling til, om ejendommen skal sættes til salg.

SKIFTEFORMERNE – KORT FORTALT

Boet efter afdøde udleveres af Skifteretten til bobehandling ved udstedelse af skifteretsattest. Der findes flere forskellige måder at skifte boet på. Her finder du en kort beskrivelse af de forskellige skifteformer. De mest almindelige former – uskiftet bo og privat skifte – er nærmere beskrevet på side 4-5.

I forbindelse med boets udlevering til skifte eller uskiftet bo samt ved ægtefælleudlæg skal der indrykkes et proklama i *Statstidende*. Ved proklamaet anmodes afdødes kreditorer om at anmelde krav overfor boet inden for en frist på 8 uger. Det indsendes ofte via Skifteretten.

BOUDLÆG

Mindre boer, hvor formuen efter fradrag af rimelige begravelsesudgifter og pantsikret gæld er under 42.000 kr. (2016), udleveres til nærmeste pårørende, eller til den, som har betalt eller vil betale for begravelsen. Boudlæg er uden hæftelsesansvar – også for en ægtefælle.

ÆGTEFÆLLEUDLÆG

Ægtefællen kan få udlagt hele boet til sig, hvis ægtefælernes samlede formue inklusiv udbetalte forsikringer og pensioner ved dødsfaldet er under 730.000 kr. (2016). Ved ægtefælleudlæg påtager ægtefællen sig afdødes gældsforpligtelser.

USKIFTET BO

Ved uskiftet bo overtager længstlevende ægtefælle først afdødes andel af fællesboet til fuld rådighed. Dermed udskydes skiftet af fællesboet til senere. Se også side 4.

PRIVAT SKIFTE

Ved privat skifte overtager arvingerne i fællesskab boet til skifte. Arvingerne hæfter for afdødes forpligtelser solidarisk, men hver arving har mulighed for at undgå dette ved at tilbagelevere det, som arvingen har modtaget fra boet. Boets behandling skal være afsluttet inden 1 år fra dødsdagen, og boet skal indgive boopgørelse inden 15 måneder fra dødsdagen. Se også side 5.

FORENKLET PRIVAT SKIFTE

I boer uden erhvervmæssige aktiver, hvor boet er skattefritaget, og der ikke skal svares boafgift, kan boet udleveres til forenklet privat skifte. Skæringsdagen i boet er da dødsdagen, og der skal ikke indsendes boopgørelse. Tilsvarende kan en ægtefælle, der er eneste legale arving, og som indtræder i boets skattemæssige stilling, begære forenklet privat skifte, også selvom der er erhvervsaktiver.

BOBESTYRERBO

Et dødsbo udleveres til skifte ved en bobestyrer, navnlig hvis afdøde ønskede dette, en af arvingerne begærer det, boet ikke kan afsluttes inden 1 år fra dødsdagen, eller boet er insolvent.

Bobestyreren tegner boet og træffer bestemmelse om boets behandling efter at have hørt arvingerne om væsentlige spørgsmål. Bobestyreren udfærdiger boopgørelse og udlodder arven, når boopgørelsen er godkendt af Skifteretten. Arvingerne hæfter ikke for afdødes gæld.

Denne folder er udarbejdet af specialkonsulent Jane Karlskov Bille i forbindelse med promilleprojektet Ejerskifte 2020

NOVEMBER 2016

TIDEN EFTER ET DØDSFALD kan opleves som kaotisk og uvirkelig for de nærmeste pårørende, og overskuddet til at tage sig af de mange praktiske gøremål, der presser sig på, er som oftest ikke særligt stort.

GUIDE TIL ENKER OG ENKEMÆND I LANDBRUGET beskriver helt kort og enkelt, hvad du som nærmeste pårørende skal forholde dig til i de første uger efter din ægtefælles bortgang – både i forbindelse med begravelsen og den efterfølgende kontakt med Skifteretten.

Men ud over at hjælpe dig med at håndtere, hvad du skal tage dig af her og nu, giver guiden dig også et første overblik over, hvilke skifteformer der findes, og hvilke konsekvenser de hver især kan have for familien.

DIN DLBR VIRKSOMHED / KONTAKTPERSON